

Maria Kycler

XXXV Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich „Biblioteka dla dydaktyki” (Chorzów, 10 lutego 2017 r.)

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 3 (26), 171-175

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Maria Kycler

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

XXXV Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich „Biblioteka dla dydaktyki” (Chorzów, 10 lutego 2017 r.)

10 lutego 2017 r. Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie zorganizowała XXXV Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. W ramach Forum odbyła się konferencja pt. „Biblioteka dla dydaktyki”.

Patronat honorowy nad wydarzeniem objął Marszałek Województwa Śląskiego, a patronat merytoryczny – Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach oraz Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich. Patronat medialny sprawowały czasopisma: „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”, „Bibliotekarz” i „Poradnik Bibliotekarza”.

Spotkanie było adresowane przede wszystkim do bibliotekarzy, nauczycieli bibliotekarzy i pracowników naukowych. Wzięło w nim udział 120 osób.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał Krzysztof Koj, Dziekan Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu (dalej: WSB). Podkreślając rolę i znaczenie współpracy bibliotek ze środowiskiem edukacyjnym, zwrócił uwagę na aktywność naukową Biblioteki WSB, jej zaangażowanie w szerzenie kultury informacyjnej oraz wspieranie procesów dydaktycznych Uczelni.

Następnie głos zabrała Bogumiła Urban, Dyrektor Biblioteki WSB. Po powitaniu licznie zebranych gości przybliżyła tematykę i założenia programowe konferencji. Podkreśliła, że główny cel spotkania to

podjęcie dyskusji na temat sposobów organizacji usług bibliotek akademickich, szkolnych, pedagogicznych i publicznych, aby mogły stanowić wsparcie dla procesów dydaktycznych na wszystkich szczeblach szkolnictwa. B. Urban wyraziła nadzieję, że konferencja zainauguruje cykl spotkań, podczas których prelegenci będą prezentować nowoczesne rozwiązania w tym zakresie oraz dzielić się dobrymi praktykami.

Jako pierwsza wystąpiła Danuta Szewczyk-Kłós, Dyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego, z referatem *Nowe funkcje biblioteki akademickiej i jej współpraca z jednostkami organizacyjnymi uczelni*. Prelegentka przedstawiła kolejne etapy transformacji bibliotek akademickich – od udostępniania uporządkowanych dokumentów do upowszechniania rozproszonej wiedzy (informacji). Nawiązując do tradycyjnych sposobów zarządzania zbiorami oraz świadczonych usług informacyjnych i kształcenia, zwróciła uwagę na coraz większą potrzebę organizowania dostępu do rozproszonych naukowych zasobów elektronicznych oraz budowania lokalnych baz danych. Wymagania te są stawiane zarówno w ustawach i rozporządzeniach, jak i innych dokumentach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, np. przyjętych 23 października 2015 r. *Kierunkach rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*. Zawarte tam rekomendacje obligują uczelnie do opracowania i przyjęcia własnych instytucjonalnych polityk w zakresie otwartego dostępu. Nową funkcją bibliotek akademickich staje się zatem: organizowanie dostępu do e-tekstów, określanie poziomów dostępu do zasobów oraz tworzenie repozytoriów instytucjonalnych. Biblioteka akademicka pełni w nich funkcję menedżera bibliografii – wytwórcy metadanych oraz importera danych, informuje o prawach autorskich, a także promuje wdrożenia Open Access wśród pracowników akademickich i studentów. D. Szewczyk-Kłós omówiła również nowe funkcje i zadania pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego, wynikające ze współpracy i dostosowywania się do potrzeb uczelni i oczekiwań użytkowników. Są to m.in.: wydruk legitymacji studenckich w systemie USOS i dostarczanie ich do dziekanatów, realizacja wybranych zamówień publicznych, powołanie w strukturze organizacyjnej biblioteki jednostki pn. Muzeum Uniwersytetu Opolskiego – Pracownia naukowo-dydaktyczna.

Temat kolejnego wystąpienia brzmiał: *Biblioteki i nauczanie akademickie*. Stefan Kubów, Dyrektor Biblioteki Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, zarysował w nim aktualne problemy edukacji akademickiej w Polsce. Zwrócił uwagę na konsekwencje niżu demograficznego, jakość edukacji i jej zgodność z potrzebami rynku pracy, a także wpływ procesu bolońskiego na organizację studiów i proces dydaktyczny.

W tym kontekście scharakteryzował bibliotekę uczelnianą jako istotny czynnik zapewnienia jakości edukacji akademickiej. Omówił przypisane ustawowo funkcje i zadania bibliotek akademickich oraz sposoby ich realizacji, a następnie przedstawił potrzeby nauczających i studiujących w zakresie zbiorów bibliotecznych (ich adekwatności do programów nauczania), organizacji dostępu do wszystkich rodzajów zasobów oraz przyjaznej infrastruktury bibliotek jako miejsca studiowania (m.in. czytelnie do głośnej nauki). Na zakończenie wykładu S. Kubów podkreślił rolę bibliotekarzy jako partnerów i edukatorów w procesie kształcenia (zarówno na etapie przysposobienia bibliotecznego, jak i seminariów magisterskich czy poradnictwa dla badaczy, jak pisać i publikować teksty naukowe), a także kreatorów pozytywnego wizerunku biblioteki w środowisku uczelnianym. Przytoczył liczne przykłady dobrych praktyk w kierowanej przez siebie placówce.

Z przyczyn losowych nie został wygłoszony wykład *Biblioteka w chmurze. Multiwyszukiwarki (systemy discovery & delivery) w bibliotekach polskich*, przygotowany przez Izabelę Swobodę z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

W związku ze zmianą programu głos zabrała Aldona Ferdyn z Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach, przedstawiając prezentację *Blogi – dlaczego warto wykorzystywać je w edukacji*. Omówienie dzienników sieciowych rozpoczęła od zdefiniowania tego gatunku wypowiedzi oraz przypomnienia historii blogowania, zainicjowanego przez Justina Halla (*Justin's Links from the Underground*), a następnie przedstawiła zastosowania i aspekty społeczne blogosfery. Dokonała podziału blogów ze względu na: tematykę, autora, formę prezentacji i częstotliwość dodawanych treści. Zwróciła uwagę na WebQuest jako metodę nauczania zorientowaną na samodzielne zdobywanie wiedzy przez ucznia, w której głównym źródłem informacji jest Internet. Podkreśliła wartość blogów w bibliotece szkolnej i edukacji, ich ogólnodostępność, komunikatywność oraz rolę w promocji biblioteki. Zdaniem A. Ferdyn dzienniki sieciowe są dobrym narzędziem Web 2.0 m.in. ze względu na interakcje między środowiskiem uczniowskim, bibliotekarskim, nauczycielskim a naukowym. Na zakończenie prelegentka zaprosiła do lektury blogu Wydziału Informatyki Bibliograficznej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach, który jest dostępny pod adresem: <http://blogwib.blogspot.com/>.

Po pierwsze zebrani wysłuchali trzech wystąpień oscylujących wokół działalności dydaktycznej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych.

Prezentację *Laboratorium Dydaktyki Cyfrowej w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Krakowie* przedstawiły Katarzyna Laszczak i Katarzyna Mojska, konsultantki projektu. Głównym założeniem przedsięwzięcia, realizowanego w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych województwa małopolskiego, jest wykorzystanie nowych technologii i narzędzi IT w celu aktywnego włączenia uczniów w nauczanie przedmiotów nieinformatycznych: języka polskiego, języka angielskiego, matematyki i geografii z przyrodą. Do nauczycieli i uczniów, a także nauczycieli bibliotekarzy adresowany jest nowy model wdrażania nowoczesnej metodyki nauczania wymienionych przedmiotów. Na podstawie rozwiązań dydaktyki cyfrowej są tworzone i udostępniane (na stronie projektu oraz w mediach społecznościowych) materiały wspomagające proces nauczania – uczenia się. Są to programy, poradniki dla dyrektorów i nauczycieli, scenariusze lekcji, gry dydaktyczne, manuale, raporty. W punktach konsultacyjnych organizowanych przy Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Krakowie nauczyciele mogą korzystać z produktów projektu oraz otrzymać wskazówki, jak prowadzić zajęcia przedmiotowe, by były ciekawsze i bardziej włączały uczniów w przebieg lekcji.

Iwona Łukasiewicz z WSB wystąpiła z wykładem *Rola biblioteki szkolnej we wspomaganiu pracy nauczycieli i dyrektora szkoły*. Na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów nakreśliła miejsce i zadania biblioteki w strukturze szkoły. Scharakteryzowała bibliotekę szkolną jako wielofunkcyjną, interdyscyplinarną pracownię, która odgrywa rolę szkolnego centrum informacyjnego (internetowego centrum informacji multimedialnej), wspomaga realizację programów nauczania, wychowania oraz edukacji kulturalnej i informacyjnej uczniów, a także wspiera kształcenie ustawiczne nauczycieli. Podkreśliła, że biblioteka szkolna rozumiana jako centrum dydaktyczne jest w stanie sprostać takiej roli, jeśli zostanie usytuowana w centralnym miejscu szkoły i będzie tworzyć jeden spójny organizm z wypożyczalnią i czytelnią. Istotne jest jej wyposażenie w dobry księgozbiór podręczny, dostępne dla użytkowników komputery i inny sprzęt odtwarzający, a także miejsca do cichej pracy indywidualnej. Prelegentka wyszczególniła też zadania biblioteki szkolnej oraz omówiła rolę nauczyciela – bibliotekarza, dysponenta wiedzy bibliotekarskiej, pedagogicznej i psychologicznej. Podkreśliła, że nauczyciel bibliotekarz jest przewodnikiem po zasobach informacyjnych biblioteki, to on kieruje uczniami zgodnie z ich potrzebami, upodobaniami i zainteresowaniami, rozbudza chęć zdobywania wiedzy, umiejętność racjonalnego myślenia i rozwiązywania problemów.

W ostatnim referacie, zatytułowanym *Biblioteka – nowoczesne środowisko dydaktyczne, generujące wiedzę*, Krystyna Liszka z WSB przedstawiła ideę uczenia się w ujęciu dydaktyki generatywnej. Współczesna biblioteka to przestrzeń, gdzie uczniowie mogą samodzielnie wyzwać wiedzę „żywą”, opartą na doświadczeniu. Jej cechami są: praktyczność, dyskursywność, prywatność i kreatywność. Na przykładzie szkoły i przedszkola w Koszarawie prelegentka zaprezentowała metodę Montessori, dzięki której uczniowie i nauczyciele mogą rozwijać swe pasje i talenty. Biblioteka jest tam przestrzenią, gdzie uczeń – jako uczący się podmiot – doznaje stymulacji poznawczej w otoczeniu nasyconym książkami, pomocami naukowymi i dostępem do sieci.

Podczas dyskusji towarzyszącej obradom zastanawiano się nad przyszłym kształtem bibliotek i ich rolą w zaspokojeniu potrzeb i oczekiwań związanych z procesem dydaktycznym. W wypowiedziach dominował wątek bibliotekarza – kompetentnego doradcy użytkowników biblioteki szkolnej i pedagogicznej, mediatora i eksperta informacji. Dostrzeżono również potrzebę prowadzenia regularnych audytów i analiz jakości usług bibliotek akademickich (usługi te w dużym stopniu warunkują atrakcyjność i przydatność biblioteki w badaniach naukowych i dydaktyce). Ich wyniki pozwolą lepiej poznać potrzeby i oczekiwania badaczy względem biblioteki, jej zasobów i świadczonych usług, oraz przyczynią się do zacieśnienia współpracy bibliotek szkół wyższych ze środowiskiem uczelni.

Podczas konferencji oferty sponsorskie przedstawili Marcin Włodarczyk (Wydawnictwo C.H. Beck) i Piotr Marcinkowski (Aleph Polska), natomiast Małgorzata Jaroszewska-Graboś zorganizowała wystawę angielskojęzycznych książek naukowych opublikowanych przez Wydawnictwo Pearson.

Z inicjatywy Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych wznowiono ankietę na temat czasopisma „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”¹. Celem badania było zebranie aktualnych opinii o kwartalniku, pomocnych w dostosowaniu tytułu do potrzeb i oczekiwań czytelników.

¹ Po raz pierwszy M. Kycler przeprowadziła badania ankietowe w 2014 r. Objęły one wówczas 120 bibliotekarzy aktywnie korzystających z czasopism fachowych, którzy sformułowali 271 opinii dotyczących oceny kwartalnika.